

Ei van Columbus - juryrapport genomineerden

Het Ei van Columbus is de tweejaarlijkse prijs van de overheid voor innovatie en duurzaamheid. De vakjury koos uit 339 inzendingen de nominaties die meedingen naar prijzen in vijf categorieën. Het Ei van Columbus 2010 wordt uitgeschreven door de ministeries van VROM, BZ/OS, EZ, LNV en OCW. Een onafhankelijke jury onder leiding van Gerard Dijkema (TU Delft) beoordeelde alle initiatieven.

Innovatie ligt op straat

De vakjury is onder de indruk van de hoeveelheid en de verscheidenheid van de inzendingen. Met 339 inzendingen ziet de vakjury bevestigd dat er een enorme potentieel aan koplopers is. Innovatie ligt letterlijk op straat.

De 13 genomineerde initiatieven blonken allemaal uit in uitvoerbaarheid en het feit dat zij een handelingsperspectief bieden voor consumenten. Blijkbaar heerst er bij (potentiële) aanbieders het gevoel dat consumenten uit te voeten kunnen met het nemen van hun verantwoordelijkheid voor duurzaamheid. Opmerkelijke trend dit jaar is dat er naast technisch hoogwaardige inzendingen ook veel initiatieven zijn voor sociale duurzaamheid.

Voorzitter Gerard Dijkema: “Dit jaar zitten er écht pareltjes tussen. Het viel niet mee om de initiatieven tegen elkaar af te wegen, omdat de variëteit van de initiatieven zeer groot is. Meer dan andere jaren zijn de initiatieven een mix van harde technologische initiatieven en sociale initiatieven voor klimaat, sociale cohesie en leefbaarheid.”

Verantwoording

Vanaf maart 2009 is er middels publiciteit en promotie tijdens evenementen over innovatie en/of duurzaamheid de open inschrijving aangekondigd. Alle geïnteresseerden konden zich tot 1 november 2009 in vijf categorieën inschrijven via www.ei-van-columbus.nl. De vijf categorieën waren: duurzame internationale samenwerking, duurzame dienst, duurzaam product, duurzaam produceren en duurzame maatschappelijke samenwerking.

De jury heeft op grond van de vooraf bekende criteria voor innovatie en duurzaamheid per categorie een shortlist opgesteld. Tevens werden relevante inzendingen gescreend door het Octrooiencentrum Nederland. De inzendingen op deze shortlist zijn plenair door de vakjury besproken, waarna per categorie de genomineerden zijn geselecteerd. In het voorjaar van 2010 kiest de vakjury per categorie de winnende inzending én een overall winnaar die de titel Ei van Columbus toebedeeld krijgt.

Duurzame Internationale Samenwerking - Geen nominaties

Algemene beoordeling

Dit jaar is er in de categorie duurzame internationale samenwerking helaas niet genomineerd. Dit ondanks de mooie duurzaamheidsaspecten die de inzendingen omvatten. Veel initiatieven speelden op eigentijdse of originele wijze in op internationale verbintenis. Naar het oordeel van de vakjury schortte het bij alle initiatieven echter aan vernieuwing, in de zin van “first of its kind”. De innovatieve kracht van de inzending is voor het Ei van Columbus een cruciaal criterium.

Gerard Dijkema: “Tegen de verwachting in waren de inzendingen in de categorie duurzame internationale samenwerking dit jaar minder vernieuwend. De afgelopen jaren heeft Nederland juist de European Business Award for the Environment (EBAE) gewonnen met een inzending uit deze categorie. De jury verwacht voor de komende editie van het Ei van Columbus daarom weer dezelfde innovatieve kracht te zien die de Nederlandse positie in dit veld zo kenmerkt.”

Duurzame dienst

Algemene beoordeling

Gerard Dijkema: “In deze grote categorie zaten opvallend veel creatieve en lokaal gerichte initiatieven. Bijzonder veel initiatieven spelen slim in op de behoeften van burgers. De initiatieven gaan uit van de dagelijkse realiteit: vervoer, energieverbruik, geluidsoverlast. Thema’s waar vermindering bijdraagt tot een betere en schonere leefomgeving.”

www.vervoerplaats.nl

Vervoerplaats.nl is een marktplaats voor vervoer. De zoeksite faciliteert vraag en aanbod voor het vervoer van producten in de particuliere sector. Particulieren kunnen op deze manier tegen enige vergoeding voor anderen iets mee nemen. Zo hoeven consumenten die via internet iets hebben gekocht niet meer speciaal heen en weer te rijden. Op deze manier levert vervoerplaats.nl een bijdrage aan het tegengaan van onnodig gebruik van brandstof. In de toekomst verwacht www.vervoerplaats.nl de website ook Europees uit te rollen.

Karin Rijkers: “Dit initiatief speelt perfect in op een marktbehoefte. Zeker nu het transport van producten toeneemt door internetaankoop. In webwinkels is dat meestal met je aankoop voor je geregeld. Voor tweedehands aankopen is dat anders. Als dat kan zonder extra vervoer te laten rijden, is dat fantastisch. De jury prijst het feit dat www.vervoerplaats.nl startklaar is en zo gebruikt kan worden door consumenten die hun vervoer duurzaam willen regelen.”

www.ledlamp.nl

Ledlamp.nl is een website die consumenten helpt met de vraag “Welke ledlamp is de beste, meest besparende, vervanger voor mijn traditionele gloeilamp”. De website berekent de besparing per ledlamp en adviseert welke ledlampen het meest geschikt zijn ter vervanging van de oude lamp. Ledlamp.nl vergelijkt daarom niet alleen de aanschafprijs, maar ook het energieverbruik en de lichtopbrengst van led-lampen. De website toont de besparing over een periode van vijf jaar, inclusief afschrijving van het aankoopbedrag. Hierdoor kun je eenvoudig kiezen voor de ledlamp die op termijn het meeste oplevert en het mooiste licht geeft.

Marcel Scheurs: “www.ledlamp.nl is een gat in de markt. Bijna iedereen die voor duurzaam wil kiezen, worstelt met de vraag welke ledlamp het juiste en mooiste licht geeft en of het dimbaar is of niet. Via www.ledlamp.nl weet je binnen drie minuten welke ledlamp je het beste kunt kopen. De vakjury prijst het feit dat www.ledlamp.nl doorwrocht te werk gaat en middels onderzoek onafhankelijke uitkomsten geeft. Het is knap om van alle leveranciers informatie los te weken. Hiermee scheidt www.ledlamp.nl het kaf van het koren.”

Geluidsimulator Sensibel

De uitkomst van geluidsonderzoek vertaalt zich in de huidige situatie in getallen (dB) en omschrijvingen van geluidstypen. Met als gevolg dat geluidsbronnen onvoldoende worden gekoppeld aan de geluidsbeleving van bewoners. Royal Haskoning brengt daarom de geluidsimulator op de markt. Deze simulator vertaalt de resultaten van geluidsonderzoeken voor bewoners naar levensechte geluidsfragmenten. Bovendien legt het alle omgevingseigen bronnen vast. Zo kan bij de doortrekking tussen Delft en Schiedam rekening gehouden worden met het vliegtuigverkeer van Rotterdam Airport en het spoorverkeer. Maar ook met het geluid van een plaatselijke winkel, kerkklok, brommer of glasbak.

Rolf Bossert: “Sensibel maakt geluidsoverlast aantoonbaar. Sensibel is een innovatieve dienst die ervoor kan zorgen dat geluidsoverlast als wezenlijke milieufactor een rol speelt bij infrastructurele beslissingen. Op basis van deze simulatie kunnen burgers, bedrijven en overheden een dialoog voeren over de werkelijke geluidsoverlast en de best mogelijke keuze.”

Duurzame Maatschappelijke Samenwerking

Algemene beoordeling

Gerard Dijkema: “In deze categorie zaten verrassend veel goede initiatieven. Alle vier de genomineerde initiatieven spelen in op de tijdsgesest. Ze verleiden burgers om te kiezen

voor een energiezuinig huis, te investeren in de eigen omgeving of gezonde voeding zonder dat zij daar veel extra moeite voor hoeven te doen.”

Zeeuws Klimaatfonds

Het Zeeuws Klimaatfonds is een nieuw initiatief om vrijwillige CO₂-compensatie te realiseren met projecten uit de eigen regio. Gewoonlijk worden CO₂-compensatiediensten aangeboden door CO₂-credits van projecten in het buitenland aan te kopen. Meestal gaat het om duurzame energieprojecten of het aanplanten van bos. Het Zeeuws Klimaatfonds pakt het anders aan door met Zeeuwse projecten te compenseren. Het fonds subsidieert investeringen in energiebesparende maatregelen en de ontwikkeling van overwegend kleinschalige duurzame energieopwekking. Zo ondersteunt het Klimaatfonds bijvoorbeeld het project Zon op School, waarin basisscholen zonnepanelen krijgen.

Karin Rikkers: “Het Zeeuws Klimaatfonds wil CO₂-uitstoot compenseren, zodanig dat het winst oplevert voor Zeeland. Uit deze lokale compensatie straalt een gemeenschapszin en autonomie die mij aanspreekt. De Zeeuwen zien zelf het resultaat en het zorgt ervoor dat kinderen opgroeien met klimaatbewustzijn. Dat is dubbele winst.”

De tuinbutler

De Tuinbutler is een biologisch volkstuin-complex dat ‘servicetuinen’ verhuurt. De Tuinbutler verzorgt dagelijks volkstuintuinen met groenten en fruit. Zo kunnen druk bezette burgers toch genieten van het platteland en de smaak van producten uit eigen tuin. De servicetuinen worden onderhouden door jonge biologische boeren, waardoor dit initiatief ook een leer- en werkplek is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Rinske Van Noortwijk: “Dit initiatief verdient een duwtje in de rug. Het speelt in op een behoefte van veel mensen: we eten graag onze eigen verbouwde groenten en producten van het seizoen, maar we hebben weinig tijd om daar zelf voor te zorgen. Tevens zorgt de Tuinbutler voor de verbinding tussen landbouw en de stad. De Tuinbutler maakt het voor ons mogelijk.”

Rambler Social Venture

Rambler is een *social venture*, een onderneming met een maatschappelijke insteek, die met straatjongeren in Amsterdam, Sao Paulo, Accra en Londen *streetwear* ontwerpt. Straatjongeren tussen 18 en 23 jaar komen in centraal gelegen Rambler-studio's dagelijks hun kleding ontwerpen, maken en verkopen. Deze kledinglijn wordt naar henzelf vernoemd. Voor de jongeren biedt de Rambler studio een leerzame omgeving en de mogelijkheid om met hun talent geld te leren verdienen.

Rinske Van Noortwijk: “Rambler Social Venture is een goed uitgewerkt en internationaal initiatief. Het mooie aan Rambler Social Venture is dat het van deze tijd is: jongeren blijven zelf verantwoordelijk voor hun leven. Het helpt hen hun eigen broek op te houden en geld te verdienen.”

Laagspanning in woningen

Elektrische apparaten in en om het huis worden steeds energiezuiniger. Meestal hebben ze minder dan 24 volt gelijkspanning nodig. De aansluiting van deze apparaten via een transformator aan het lichtnet van 220 Volt leidt tot onnodig energieverlies. ‘Laagspanning in woningen’ wil daarom in woningen en kantoren op meerdere punten een laagspanning-contactdoos installeren. De energie wordt geleverd door een apart netwerk in een straat of buurt. Zo ontstaat er in huis een slimme combinatie van 220 Volt en 24 Volt en wordt er efficiënter omgegaan met energie.

Bart Hellings: “Dit initiatief is zeer de moeite waard om uit te werken. Het werkt alleen als wijken en straten samen gebruik maken van deze technologie. Kortom, het zal veel inspanning kosten om laagspanning te realiseren, maar dan levert het een enorme milieuwinst op! Het is tijd voor een experiment met laagspanning.”

Duurzaam Product

Algemene beoordeling

Gerard Dijkema: “De categorie duurzaam product was verreweg de grootste en beste categorie. Drie zeer sterke nominaties zijn direct op grote schaal in te voeren en komen rechtstreeks bij de consument terecht.”

Elga Hybride warmtepomp

De Elga is de eerste hybride warmtepomp voor bestaande individuele woningbouw. Een kleine unit wordt geplaatst naast de bestaande gasketel, een buitenunit op het dak. Met als resultaat dat Elga geschikt is voor vrijwel elke standaardwoning in Nederland. Het levert per jaar een besparing van 25% op de verwarmingskosten. Bovendien biedt de Elga meer comfort, omdat het de woning in de zomer ook energiezuinig kan koelen. Door de combinatie van warmtepomp en gasketel wordt onder alle omstandigheden een zeer hoog rendement geboekt.

Martin den Harder: “Deze warmtepomp is heel goed bruikbaar en werkt. In vergelijking met andere warmtepompen heeft het veel potentie, omdat het gemakkelijk in alle huizen kan worden ingepast. Op deze manier kunnen veel huizen een grote sprong maken, bijvoorbeeld van een energielabel D naar B.”

Haynest: 100% biobased

Haynest is 100% biologisch afbreekbaar en composteerbaar verpakkingsmateriaal ter vervanging van piepschuim. Haynest wordt gemaakt van natuurlijke vezels en binders. Haynest is ontworpen volgens de *cradle-to-cradle* filosofie. Het maakt uitsluitend gebruik van organische reststromen. Het hoofdbestanddeel (berm)gras wordt na het maaien aan de zon gedroogd. Als verpakkingsmateriaal is het geschikt voor de bescherming van huishoudelijke apparaten, meubels en voedingsproducten zoals appels en eieren. Een 100% biobased product.

Bart Hellings: “Haynest is afbreekbaar verpakkingsmateriaal gebaseerd op een slimme toepassing. Haynest gebruikt namelijk vezels als bindmiddel. Met als resultaat dat producten op een duurzame manier verpakt kunnen worden. En consumenten hoeven het restmateriaal alleen nog maar in de groenbak te gooien.”

Wattcher

De Wattcher is een design product dat het elektriciteitsverbruik van het hele huis zichtbaar maakt. Het stimuleert bewoners op een laagdrempelige manier bewust te worden van hun energieverbruik. Wanneer je een apparaat aan- of uitzet toont Wattcher direct het verschil. Gebruikers kunnen zo onnodige energievreters gemakkelijk opsporen. Verder laat Wattcher het dagverbruik en het streefverbruik zien. Op www.wattcher.nl kunnen gebruikers vervolgens een stappenplan vinden met extra tips om energie te besparen.

Rolf Bossert: “Meten is weten. Dit mooie product maakt voor consumenten visueel hoeveel energie zij gebruiken. En welke producten in huis het meest energieslurpen. De Wattcher draagt eraan bij dat bewoners over hun energiegebruik praten. Inzicht en bewustzijn zijn een belangrijk aanzet tot duurzaam consumeren.”

Duurzaam Produceren

Algemene beoordeling

Gerard Dijkema: “Duurzaam Produceren is een nieuwe categorie bij het Ei van Columbus. Initiatieven met nieuwe duurzame productietechnologieën en optimalisatie van (onderdelen van) de bedrijfsvoering konden zich hier inschrijven. Het niveau in deze categorie was zeer hoog.”

Océ ontwerpen

Océ is een van 's werelds grootste leveranciers van printers voor professionals. De filosofie van Océ is dat afgedankte machines niet waardeloos zijn. Daarom werkt Océ toe naar maximaal hergebruik van producten beginnend in de ontwerpfase. Uniek aan de

werkwijze van Océ is dat zij hergebruik in de volle breedte nastreven: van volledige machines tot onderdeelniveau. De belasting voor het milieu wordt zo geminimaliseerd. In Nederland realiseerde Océ een groei van hergebruik van 11% in 2006 naar 41% in 2008.

Joost Bijlsma: “Océ is koploper in het verduurzamen van productontwikkeling. Vooral hun zienswijze op alle fasen in de keten is een voorbeeld voor andere bedrijven. Op deze manier geven ze grote kopieermachines een tweede leven.

mGaswinning uit water

Het drinkwaterbedrijf Vitens bedient dagelijks 5,2 miljoen klanten met drinkwater. Dat is 25 miljard liter water. Onder meer op de locatie Spannenburg zit methaan in het ruwe water. Met een nieuwe en innovatieve technologie is het mogelijk om dit methaan te isoleren. Het methaangas wordt opgewaardeerd tot V-gas, dat wordt opgenomen in het reguliere gasnet. Dit levert een forse reductie op van broeikasgassen.

Joost Bijlsma: “Het winnen van gas uit drinkwater is klaar voor gebruik. Feitelijk bubbelt het zo naar boven. Het mooie van dit initiatief is dat grote kennispartijen tegen elkaar hebben gezegd: wij gaan dit gas met een slimme technologie opvangen. Een enorm herhalingspotentieel!”

Instelbare mal

Wereldwijd worden mallen en (spuitgiet)matrijzen gebruikt voor het fabriceren van kunststof en metalen producten. Kenmerkend aan zulke productieprocessen zijn de hoge investerings- en ontwikkelingskosten. Met de digitaal instelbare mal is een nieuwe productietechnologie ontwikkeld. Het stelt producenten in staat om binnen enkele minuten een functioneel product te produceren vanuit een digitaal ontwerp. Met als resultaat dat het fabriceren van producten duurzaam, efficiënt, flexibel en snel kan.

Gerard Wyfker: “Dit initiatief is echt nieuw; niemand anders in de wereld kan dit voor zover ons bekend. Ondanks het feit dat deze instelbare mal een nichemarkt bedient, heeft het een enorme duurzaamheidspotentie: meer producten kunnen op maat en in kleine aantallen gemaakt worden, en verpakkingen kunnen slimmer.”